

Doen en laten voor vrijwilligers in de archeologie

In dit instructieblad staat uw vraag centraal.
Hier kunt u terugvinden wat wel en niet mag als u zelf archeologisch onderzoek wil uitvoeren.
Wilt u meer informatie over het instructieblad? [Klik hier.](#)

Het instructieblad bestaat uit vier onderwerpen:

Informatie zoeken

Archeologische
vondsten onderzoeken

Onderzoek doen
onder water

Onderzoek doen
op land

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Doen en laten voor vrijwilligers in de archeologie

U wilt meer weten over een bepaalde plek, vooral over wat er onder de grond te vinden is. Wij helpen u daar graag bij. Cultureel erfgoed is van ons allemaal, en daarom willen we er zorgvuldig mee omgaan. Omdat u maar één keer bodemonderzoek kunt doen, zorgen wij dat dit proces zo goed mogelijk verloopt.

Dit stappenplan voor archeologisch onderzoek is speciaal ontwikkeld voor vrijwilligers. Het biedt informatie over wat wél en niet is toegestaan binnen archeologisch onderzoek.

Welkom bij het interactieve instructieblad

Met dit document kunt u snel zien wat wel en niet is toegestaan

Navigeer

Navigeer eenvoudig door de verschillende onderdelen

Dit document is gemaakt door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in co-productie met de AWN. Klik hieronder om direct inzicht te krijgen in uw mogelijkheden.

Waar wilt u onderzoek naar doen?

1. Informatie zoeken

Doen

Denk aan onderzoek van hoogtekarten, satellietbeelden, luchtfotografie, archeologische rapporten. Hier vindt u een overzicht van bronnen en kaarten. Let op, voor sommige bronnen heeft u toestemming nodig van de beheerder.

[Meer informatie](#)

Doen

Wilt u gebruik maken van een concept onderzoeksopzet? Dan raden wij u aan Protocol 4002 Bureauonderzoek te gebruiken. U vindt dit op de website van de SIKB. Als u wilt dat de gemeente het onderzoek gebruikt bij de aanwijzing van een waardevol terrein dan is het handig om dit protocol te gebruiken en dan met name de processtappen.

[Meer informatie](#)

2. Archeologische vondsten onderzoeken

De vondsten liggen bij een
Archeohotspot.

Ik heb vermoedelijk archeologische vondsten
in mijn bezit bijvoorbeeld door een erfenis
of omdat ik een veldkartering heb gedaan en ik wil
daar meer over weten.

De vondsten liggen bij een
opgravingsbedrijf of in
een depot van een
provincie of gemeente.

In overleg is er
veel mogelijk

Hoe kunnen we u helpen?

Vraag toestemming

De Archeohotspots hebben
regelmatig onderzoeksprojecten
waaraan u kunt meedoen. Hier vindt u een
Archeohotspot bij u in de buurt:

[Meer informatie](#)

Ik wil weten wat het is

Ik wil weten hoe ik het kan bewaren

Ik wil weten of ik het mag houden

Dit gaat om vondsten die beschikbaar moeten zijn
voor wetenschappelijk onderzoek. Bij sommige
bedrijven kunt u als vrijwilliger helpen bij het
verwerken en onderzoeken van de vondsten.

Bij de depots kunt u soms vondsten
onderzoeken of restaureren.

Heeft u een eigen onderzoeksvraag?

Vraag naar de mogelijkheden. Hier vindt u
een lijst met provinciale en gemeentelijke depots.

[Meer informatie](#)

2. Archeologische vondsten onderzoeken

Hoe kunnen we u helpen?

Ik wil weten wat het is

Medewerkers van Archem Hotspots, PAN en Archis kunnen u helpen uit te vinden wat het is en hoe u ermee om kunt gaan. Daarnaast zijn er mogelijke referentiecollecties te vinden bij lokale heemkundekringen, historische verenigingen en AWN-afdelingen. Zij kunnen u wellicht verder helpen.

Uw vondst kan bovendien ook interessant zijn voor anderen. Daarom is het wettelijk verplicht om archeologische vondsten waarvan u vermoedt dat ze archeologisch van belang kunnen zijn te melden bij de minister van OCW. Dit doet u door de vondsten te melden bij PAN én via het vondstmeldingsformulier van de RCE.

[Meer informatie](#)[Meer informatie](#)

Ik wil weten hoe ik het kan bewaren

Mogelijk is het nodig om vondsten te reinigen en te behandelen (zodat ze niet vergaan). Door een verkeerde behandeling kunnen vondsten beschadigd raken. De medewerkers van Archem Hotspots en PAN kunnen u hierbij helpen. Bij de SIKB en in de KNA kunt u informatie vinden over identificatie, registratie en conservering van vondsten.

[Meer informatie](#)

Ik wil weten of ik het mag houden

Als u bewust op zoek gaat naar archeologie in de bodem, dan zijn de archeologische vondsten van de provincie of de gemeente (als er een gemeentelijk archeologisch depot is). Hier zijn uitzonderingen op. Meer informatie hierover is te vinden in de brochure 'Participatie en archeologisch onderzoek'.

[Meer informatie](#)

3. Onderzoek doen onder water op een locatie waar u denkt iets te kunnen vinden

U vermoedt dat er onder water iets ligt en wilt dit verder onderzoeken

U gaat een remote sensing onderzoek doen (sonar).
U gaat duiken en maakt alleen foto's, maar blijft verder overal af (dus ook geen zand of ander materiaal weghalen om de vondsten bloot te leggen).

U gaat magneetvissen of onder water met een metaaldetector zoeken.

Voor een zeer beperkte set handelingen kan de RCE ontheffing verlenen aan een vereniging met een archeologisch doel (dus niet aan individuele personen). Deze ontheffing moet ten minste 8 weken van te voren worden aangevraagd en zijn voorzien van een projectplan.

[Meer informatie](#)

U wilt zelf verder onderzoek doen onder water

Ontheffing wordt nooit verleend voor beschermde archeologische monumenten (rijks-, provinciaal of gemeentelijk) of voor wrakken van oorlogsschepen, onderzeeërs of militaire vliegtuigen.

Deze locaties zijn beschermd vanwege de hoge archeologische waarde of uit eerbied voor de gesneuvelden, maar ook omdat deze locaties eigendom zijn van de Staat of van een bevriende Staat. Bovendien kunnen wapens en munitie nog steeds gevaarlijk zijn.

U wilt meedoen met een officiële opgraving

Werkzaamheden onder water zijn risicovol en gehouden aan strikte veiligheidsprotocollen. Om die reden is het voorbehouden aan professionele deskundigen.

Wat kan wel?

U kunt wel altijd uw interesse kenbaar maken en vragen om op de hoogte gehouden te worden. En soms zijn er mogelijkheden om te helpen met het onderzoek Vondsten melden bij op het droge.

Doen

Als u een wraklocatie of restanten van bouwwerken e.d. vindt, leg dan de exacte locatie vast en meld het bij de RCE. Zo draagt u bij aan de kennis over het bodemarchief onder water.

[Meer informatie](#)

Dit is verboden

Vondsten melden bij Pan en overdragen aan het provinciaal depot.

Deponering kan bij provinciale depots of bij het Nationaal scheepsarcheologisch depot Batavialand, als het buiten gemeentelijk ingedeeld gebied betreft.

[Meer informatie](#)

4. Onderzoek doen op land op een locatie waar u denkt iets te kunnen vinden

Er wordt binnenkort op deze locatie gebouwd of gegraven. Er wordt door professionele archeologen naar de locatie gekeken.

Er wordt binnenkort op deze locatie gebouwd of gegraven en de gemeente heeft besloten dat hier geen professioneel onderzoek hoeft te worden uitgevoerd.

Er zijn geen plannen voor deze locatie. Er wordt geen onderzoek gedaan en dit is ook niet in voorbereiding.

Dit kunt u navragen bij de erfgoedambtenaar of bij de afdeling ruimtelijke ordening. U vindt het een interessante plek om te onderzoeken.

Is het gebied een beschermd monument (rijks-, provinciaal of gemeentelijk), of geldt er een algeheel verbod op opgraven of zoeken met een metaaldetector (volgens APV of omgevingsplan)?

In overleg zijn er soms mogelijkheden

In overleg met de gemeente en de eigenaar zijn er wellicht mogelijkheden, voor leden van een vereniging met archeologie als statutair doel

Soms is het mogelijk om als vrijwilliger mee te werken bij een opgraving of bij de verwerking van de vondsten. Bij de gemeente is doorgaans bekend welke partij het onderzoek zal uitvoeren. Informeer bij het uitvoerend archeologisch onderzoeksbureau naar de mogelijkheden. Ruim van te voren contact opnemen met het onderzoeksbureau vergroot de kans om mee te doen.

Een archeologische vereniging mag zelfstandig onderzoek doen op deze locatie. Hieraan zijn wel voorwaarden verbonden: de eigenaar van de grond moet toestemming geven, u meldt uw onderzoek van tevoren in Archis, u documenteert uw handelingen, conserveert de vondsten, rapporteert over het onderzoek en draagt de vondsten over aan het depot, na afloop (binnen twee jaar na het veldwerk) meldt u uw onderzoek af in Archis incl. rapportage.

Ja

Nee

4. Onderzoek doen op land op een locatie waar u denkt iets te kunnen vinden

Is het gebied een beschermd monument (rijks-, provinciaal of gemeentelijk), of geldt er een algeheel verbod op opgraven of zoeken met een metaaldetector (volgens APV of omgevingsplan)?

Ja

U wilt vondsten oprapen die open en bloot in het veld liggen of u wilt een remote sensing onderzoek doen (grondradar, magnetometer).

**DOEN,
mits toestemming eigenaar**

Vondsten melden bij PAN én via het vondstmeldingsformulier van de RCE.
Waarnemingen melden via het vondstmeldingsformulier
(niet via PAN).

**Alle andere activiteiten
zijn niet toegestaan**

Bijzondere plekken willen we bewaren, beschermen en doorgeven.
Dit is ons cultureel erfgoed. Om die reden mag er niet zomaar
worden gegraven en mogen er geen spullen
worden weggenomen.

4. Onderzoek doen op land op een locatie waar u denkt iets te kunnen vinden

Is het gebied een beschermd monument (rijks-, provinciaal of gemeentelijk), of geldt er een algeheel verbod op opgraven of zoeken met een metaaldetector (volgens APV of omgevingsplan)?

Nee

U wilt met een metaaldetector een terrein afzoeken.

Dit mag alleen in de bovenste 30 cm van de bodem.

DOEN,
mits toestemming
eigenaar

Vondsten melden bij PAN én via het vondstmeldingsformulier van de RCE. De resultaten van het onderzoek kunnen relevant zijn voor andere onderzoekers.

[Meer informatie](#)

[Meer informatie](#)

U wilt een veldkartering doen en raapt vondsten op die open en bloot in het veld liggen. Of u wilt een remote sensing onderzoek doen (grondradar, magnetometer).

DOEN,
mits toestemming
eigenaar

Dit mag alleen in de bovenste 30 cm van de bodem.

Vondsten melden bij PAN én via het vondstmeldingsformulier van de RCE. De resultaten van het onderzoek kunnen relevant zijn voor andere onderzoekers.

[Meer informatie](#)

[Meer informatie](#)

U doet per toeval een vondst bij grondwerk, bijvoorbeeld als u in de tuin aan het werk bent, en wilt deze (verder) opgraven.

Overleg eerst met uw gemeente- of regioarcheoloog

Misschien is uw vondst relevant voor de geschiedenis van uw woonplaats of streek. Door het zomaar weg te graven of uit de grond te halen kan waardevolle informatie verloren gaan. Uw gemeente- of regioarcheoloog kan adviseren. Archeologische toevalsvondsten moeten altijd worden gemeld bij de RCE via het vondstmeldingsformulier.

[Meer informatie](#)

U wilt een booronderzoek doen, proefsleuven of proefputten graven of het hele terrein afgraven.

Onder voorwaarden en mits toestemming van de gemeente en de grondeigenaar

De gemeente moet een apart besluit nemen dat professioneel archeologisch onderzoek op deze locatie niet nodig is. Let op: een lage verwachtingswaarde in het omgevingsplan is hiervoor niet voldoende! U moet lid zijn van een vereniging met archeologie als statutair doel, u meldt uw onderzoek van tevoren in Archis, u documenteert uw handelingen, conserveert de vondsten, rapporteert over het onderzoek en draagt de vondsten over aan het depot, na afloop (binnen twee jaar na het veldwerk) meldt u uw onderzoek af in Archis incl. rapportage.

[Meer informatie](#)